

XESÚS ALONSO MONTERO

OS POETAS GALEGOS
E FRANCO
(ESTUDIO E ANTOLOXÍA)

ÍNDICE XERAL

Introducción

Francofilia e Francofobia nos poetas galegos de 1936 a 1975 (e aínda algo máis)	7

Primeira parte

Os anos da Guerra Civil (1936-1939): predominio da Francofilia	15

<i>1. 1936: primeiros versos en gabanza de Franco</i>	15

1. Versos en galego: Celestino Cabarcos Suárez e Noriega Varela	15

2. Cando Franco aínda non era Xefe de Estado	16

3. Primeiro louvor extenso a Franco	17

4. A orixinalidade adxectivadora de Marina Cascallar: «¡Galleguito lindo...! Caudillo de España»	18

5. Francisco Leal Insua: versos rubenianos para Millán Astray (e tamén para Franco)	18

<i>II. 1937: ano inzado de louvanzas a Franco</i>	19
1. Do soneto e dos sonetistas	19
1. 1 Sonetistas galegos	19
1. 2 Excurso: a sonetística do franquismo	21
1. 3 Sonetos e outras composicións en <i>El Eco Franciscano</i> de Santiago	25
2. Odas e outras composicións	28
3. ¿Cantou a Franco, en 1937, Celso Emilio Ferreiro?	32
4. Álvaro Cunqueiro, poeta franquista e falanxista, ¿foi poeta Francófilo?	33
5. Juana Teresa Juega: unha poetisa que, rectificando, ratifica	41
<i>III. 1937: as musas do exilio contra Franco</i> <i>(primeiros dicterios)</i>	42
1. Sete poemas en castelán	42
2. Primeiro poema en galego	43
<i>IV. 1938: louvanzas en castelán (e unha en galego)</i> <i>a Franco en libros, opúsculos, revistas e xornais</i>	43
1. Dous libros e dous opúsculos	43
2. Un importante escritor galeguista canta a Franco: Julio Sigüenza	45
3. Revistas e xornais	49
3. 1 O Clero; de novo	49
3. 2 ¿Quen é M. L. A.?	50
<i>V. 1938: dous poemas Francófbos</i> <i>no territorio republicano</i>	51

1. A musa satírica de Florencio Delgado Gurriarán (1903-1987)	51
2. Un novo poeta: Ramón Cabanillas Álvarez	52
VI. 1939: chuvia (ou pedrisco) de versos laudatorios	52
1. Os poetas de <i>Vallibria</i>	52
2. Noutras publicacións periódicas	53
3. Carmiña Prieto Rouco: «¡Franco! ¡Franco! ¡Franco!»	54
4. Manuel Masdías Sánchez: a musa (outra máis) do medo	54

Segunda parte

Predominio asoballante da Francofobia: retracción das musas franquistas (de 1940 a 1974)	55

VII. 1941: « <i>annus mirabilis</i> » de rexoubas e invectivas a <i>Franco (en galego e en castelán)</i>	55

1. Unha regueifa porcuna no exilio	55
2. O aguillón satírico de Viriato	57
3. Un poeta exiliado case descoñecido	58

VIII. 1944-1955: a <i>traxicochocomedia de Verdugillo</i> (<i>Ramón Rey Baltar</i>)	58

1. Vida e poesía de Rey Baltar (1882-1969)	58
2. Satírico teimoso: o porco como metáfora de Franco	59

IX. 1942 a 1946: <i>tres poemas de escarnio e dous de bendicir</i>	61

1. Eduardo Blanco-Amor e dous escarnecedores máis	61

2. Un epinicio de Antonio Rey Soto e un canto ripioso de Manuel Masdías	62
X. <i>Estréase un mestre da sátira antifranquista: tres poemas de Celso Emilio Ferreiro nos Canti della nuova resistenza spagnola (1939-1961)</i>	63
XI. <i>Máis poesía clandestina de Celso Emilio Ferreiro: cando o poeta non ten lixos na lingua e non lle deixa a Franco un óso san</i>	66
XII. <i>Tres poetas en galego (1966-1974): un presbítero (chufón), un procurador (fiscal) e un soldado (retórico)</i>	67
1. Un Francófilo serodio: Antón de Sirgal, ou sexa, o sacerdote Teolindo Cortiña Toural	67
2. Manuel María, retratista (6 minuto) de Franco	68
3. Un soldado do Exército español, forzado, en 1974, a escribir uns versos francoides	68

Terceira parte

A morte do tirano	71

XIII. <i>Setembro e novembro de 1975: ledicia, carraxe e terapia en sete poetas antifranquistas</i>	71

XIV. <i>Apéndice</i>	74

Fontes

1. Publicacións periódicas	75
1.1 Franquistas	75
1.2 Antifranquistas	77

2. Libros, opúsculos, follas soltas	77
2.1 Franquistas	78
2.2 Antifranquistas	79

Bibliografía	81

Antoloxía

Criterios da edición	83

1936: primeiros versos en gabanza de Franco	84

Antonio Noriega Varela	84
Celestino Cabarcos Suárez	84
Ricardo Barros Pintos	85
Marina Cascallar Vázquez	86

1937: ano inzado de louvanzas a Franco	87

Herminia Fariña	87
Avelino Gómez Ledo	88
Francisca Herrera Garrido	88
Leocadio López	91
Xavier Prado «Lameiro»	91
Felipe Cordero Carrete	92
B. Castañeda Jurado	93
A. Nalgo	94
Isaac Pastrana García	95
Francisco Montes Conde	97
José C. Cardama	99
José Santos Rodríguez	99
Mauricio Leal	100
Margarita Losada	101
Florentino Barreira García	102
Carmaña Prieto Rouco	103
Manuel Remuñán	104
José Casal del Rey	105
Eleuterio Luaña Fernández	106
Braulio Martínez	106
Celso Emilio Ferreiro	107
Antonio Noriega Varela	108

1937: as musas do exilio contra Franco (primeiros dicterios)	109
Anónimo	109
Fray Ortiga	109
Antonio Zapata García	110
Fray Lito	112
Jesús Calviño de Castro	112
Jesús Calviño de Castro	113
F. Martínez	114
1938: louvanzas en castelán (e unha en galego) a Franco en libros, opúsculos, revistas e xornais	116
Carlos Antonio Areán González	116
Leocadio López	120
Mercedes Viso Troncoso	124
Julio Sigüenza	125
M. L. A.	127
Amaro Álvarez	128
María Badals y González de Mendoza	129
Ricardo Ballesteros	130
César Abellás	131
Celestino Suárez Cabarcos	132
1938: dous poemas Francófobos no territorio republicano	134
Ramón Cabanillas Álvarez	134
Florencio Delgado Gurriarán	136
1939: chuvia (ou pedrisco) de versos laudatorios	139
Manuel Masdías Sánchez	139
Gabriel Vivero Díaz	140
Juan González-Moro Alberdi	142
Carmiña Prieto Rouco	142
Sergio Saavedra Lastra	145
Antonio Chacón Cuesta	151
Dolores del Río Sánchez-Granados	152
Antonio García Novoa	152
Enrique de Orbe	153
María V. Millán	154
Jaime Luces	155

1941: «annus mirabilis» de rexoubas e invectivas contra Franco...	157
Viriato	157
Viriato	158
Viriato	160
Carafuncho	161
Porco Triste	162
Carafuncho	164
Fray Modesto	165
Fray Modesto	166
José Tobío Mayo	168
1944-1955: a traxicochocomedia de «Verdugillo» (Ramón Rey Baltar)	170
1942-1959: tres poemas de escarnio e tres de bendicir	178
Florencio Delgado Gurriarán	178
Eduardo Blanco-Amor	180
Anónimo	183
Manuel Masdías Sánchez	184
Antonio Rey Soto	187
Juana Teresa Juega	187
1962: estréase un mestre da sátira antifranquista: tres poemas de Celso Emilio Ferreiro nos <i>Canti della nuova resistenza spagnola (1939-1961)</i>	188
1971-1975: máis poesía clandestina de Celso Emilio Ferreiro: cando o poeta non ten lixos na lingua e non lle deixa a Franco un óso san	190
1966-1974: tres poetas en galego: un presbítero (chufón), un procurador (fiscal) e un soldado (retórico)	194
Teolindo Cortiña Toural	194
Manuel María	197
Darío Xohán Cabana	198
Setembro e novembro de 1975: ledicia, carraxe e terapia en sete poetas antifranquistas	199

Luís Bouza-Brey Trillo	199
Evaristo de Sela	200
A. Isla de la Escalera	204
Xesús Rábade Paredes	205
Antonio Alonso Fontán	206
X. L. Franco Grande	207
Bernardino Graña	209

Apéndice

Xosé M ^a . Álvarez Cáccamo	212
Xosé M ^a . Álvarez Cáccamo	212
Ramiro Fonte	214